

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Педагогічний факультет
Кафедра теорії та методик дошкільної освіти

Дипломна робота магістра

з теми: **«ФОРМУВАННЯ ОБРАЗОТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ СТАРШИХ
ДОШКІЛЬНИКІВ ПІД ЧАС ДИЗАЙНЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»**

Виконала: студентка II курсу,
групи DOB1-M17z
спеціальності 012 Дошкільна освіта
за освітньою програмою
Дошкільна освіта
(заочна форма навчання)
Комар Іванна Володимирівна

Керівник: Демчик К.І.,
кандидат педагогічних наук

Рецензент: Підгурний І.С.,
кандидат мистецтвознавства

Кам'янець-Подільський
2018

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ДИТЯЧОЇ ОБРАЗОТВОРЧОСТІ У НАУКОВОМУ КОНТЕКСТІ.....	8
1.1. Поняття і своєрідність дитячої образотворчості в сучасній психолого-педагогічній літературі.....	8
1.2. Розвиток дитячої образотворчості як педагогічна проблема	15
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ДИЗАЙНЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК УМОВА ФОРМУВАННЯ ОБРАЗОТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ	32
2.1. Особливості дитячого дизайну, його типи та види	32
2.2. Дослідження проблеми дитячого дизайну старших дошкільників..	40
2.3. Організація навчання елементам дизайну як умова розвитку образотворчості старших дошкільників	43
РОЗДІЛ 3. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ОБРАЗОТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ПІД ЧАС ДИЗАЙНЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	48
3.1. Методика формування образотворчих здібностей старших дошкільників під час дизайнерської діяльності	48
3.2. Діагностика впливу експериментальної роботи на процес формування образотворчих здібностей старших дошкільників під час дизайнерської діяльності	76
ВИСНОВКИ	80
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	82
ДОДАТКИ	89

ВСТУП

У сучасних умовах розвитку суспільства художній дизайн є естетичним символом сучасної цивілізації. Як відомо, створюючи для людей будинки, міста, проєктувальники завжди закріплювали своєю творчістю стиль епохи – деяку спільність художньо-естетичних принципів, понять, устоїв. На сьогодні активно звертається увага на новий напрям художнього виховання дітей дошкільного віку – дитячий дизайн. Малювання олівцями і фарбами, кольорова аплікація, ліплення і конструювання з різних матеріалів є доступними засобами залучення дитини до образотворчої діяльності. Звичайно, не усі діти стануть художниками, але кожен зможе використовувати свій художній досвід в благоустрої свого життя за законами краси і порядку, що є основним завданням і змістом дизайнерської діяльності.

Облаштовувавши своє ляльково-ігрове господарство, а пізніше, у міру дорослішання, і простір навколо себе, діти старшого дошкільного віку часом неусвідомлено виконують функції дизайнера. Знайомі дітям з дитячого садка конструювання і декоративно-оформлювальна діяльність є передумовами розвитку дітей і знайомства з основами дизайну. Введення цієї діяльності в освітній процес обумовлене також збільшеними культурними потребами людей у сучасному світі, можливостями дітей, а також концепцією дошкільної освіти, яка заявляє як найважливішу основу реалізації програмного змісту розвиваюче предметне середовище дитячої діяльності, – як систему матеріальних об'єктів, що функціонально моделюють зміст фізичного і духовного розвитку дитини.

Формування образотворчих здібностей старших дошкільників під час дизайнерської діяльності є важливою умовою розвитку дитячої образотворчої творчості, оскільки дуже часто в закладах дошкільної освіти (далі – ЗДО) вводяться шаблони, готові форми для творчості дитини, а ця

діяльність сприяє збагаченню творчості дошкільника, дозволяє йому самостійно вирішувати творчі завдання.

Конструювання як вид продуктивної дитячої діяльності досліджувався вченими в різних напрямках: психологічний аспект умов і форм організації конструювання; види конструювання; особливості мислення дитини у процесі конструювання. (А. Давидчук, Т. Кудрявцев, О. Лурія, А. Міренова, Л. Парамонова, М. Поддяков, Д. Ельконін та ін.)

Вчені відзначають, що для процесу конструювання в дошкільників суттєвого значення набуває розвиток спостережливості (Є. Фльорина); організація сприйняття об'єктів дітьми (П. Гальперін, Є. Ігнат'єв.); попереднє сприйняття образів предметів та цілісність уявлень, що формуються на цій основі (Н. Сакуліна); організація сприймання об'єктів (П. Гальперін, Є. Ігнат'єв).

Конструювання залежить не лише від обсягу та якості образів, сприйняття, а й також від уміння переносити наочно сприйняті образи в уявлення, що зумовлює розвинутість уявлень про об'єкт і знання засобів їх перетворення (Л. Парамонова, М. Поддяков). У процесі конструювання виникає цілком специфічний витвір – проектно-художні уявлення, на відміну від художніх, що формуються у процесі образотворчої чи декоративно-прикладної діяльності.

Відсутність спеціальних досліджень проблеми розвитку дитячої творчості засобами дизайнерської діяльності обумовили вибір теми нашого дослідження: **«Формування образотворчих здібностей старших дошкільників під час дизайнерської діяльності»**.

Актуальність обраної проблеми визначається тим, що закріплення шаблонів в творчості дитини представляє для неї велику небезпеку, оскільки необхідно руйнувати стереотипні шаблони і вводити нові види діяльності, сприяючі стимулюванню власної творчості дитини. Заняття з дитячого дизайну є одним із таких видів діяльності.

Разом з тим, підходячи до вивчення даної проблеми, ми зіткнулися з фактом повної відсутності літератури з цього питання. Вивченням дитячого дизайну і впровадженням цього напрямку в практику закладів дошкільної освіти закладів займаються окремі педагоги, такі як Г. Пантелєєв, О. Кузнєцова, Е. Валіуліна, А. Яригіна, С. Широкова та інші, які представляють свої думки і напрацювання в невеликих статтях деяких періодичних видань. У чинних освітніх програмах розвитку, виховання і навчання дітей дошкільного віку дизайнерській діяльності дітей приділено достатньо уваги, але, разом з тим, окремим розділом не виділено.

Тому **метою** нашої роботи є організація дизайнерської діяльності старших дошкільників для формування образотворчих здібностей, розробка програми «Ми – юні дизайнери», спрямованої на розвиток образотворчості.

Об'єкт дослідження: формування образотворчих здібностей старших дошкільників.

Предмет дослідження: організація дизайнерської діяльності старших дошкільників з метою формування у них образотворчих здібностей.

Завдання дослідження:

1. Виявити сутність поняття «дитяча образотворчість» та розкрити його види і умови розвитку у процесі аналізу науково-методичної літератури.
2. Вивчити суть та значення поняття «дитячий дизайн», охарактеризувати його види.
3. Розкрити можливість навчання дітей старшого дошкільного віку елементам дизайну з умовою розвитку образотворчої творчості.
4. Розробити програму формування образотворчих здібностей старших дошкільників під час дизайнерської діяльності.

З метою реалізації поставлених завдань застосовувались такі **методи дослідження:**

– *теоретичні:* аналіз наукової, методичної літератури, наукових статей, фахових періодичних видань, вивчення передового педагогічного досвіду;

– *емпіричні*: спостереження та аналіз різних видів діяльності дітей, анкетування, індивідуальні бесіди, діагностичні методики;

– *педагогічний експеримент* (констатувальний, формувальний, контрольний).

– *методи математичної статистики*: математична обробка отриманих експериментальних даних.

Дослідно-експериментальна робота з даної проблеми тривала впродовж 2017 – 2018 років поетапно:

- 1) констатувальний – теоретичний аналіз проблеми (вивчення психолого-педагогічної, методичної та навчальної літератури з даного проблеми, аналіз досвіду роботи педагогів ЗДО, формування мети й завдань дослідження, розробка шляхів реалізації мети й завдань дослідження, підготовка матеріалів експериментального дослідження;
- 2) формувальний – розробка та проведення експерименту;
- 3) контрольний етап – збір, обробка та узагальнення результатів педагогічного експерименту, оформлення дипломної роботи відповідно до вимог, визначених для науково-експериментальних досліджень такого типу.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що теоретичні положення та практичні результати дослідження можуть використовувати вихователі та методисти ЗДО, батьки дітей раннього та дошкільного віку для того, щоб активізувати освітню та виховну роботу з дітьми з дизайнерської діяльності дітей.

Апробація результатів дослідження. За результатами дослідження було виголошено доповіді на I Всеукраїнській науково-практичній конференції «Українська та іноземні мови в початкових класах: актуальні проблеми й інноваційні технології навчання» (30 березня 2017 року, м. Кам'янець-Подільський); науково-практичному семінарі «Перспективи розвитку дошкільної та початкової освіти (23 лютого 2018 року, м. Кам'янець-Подільський); IV Міжнародній науково-практичній

конференції «Актуальні проблеми наступності дошкільної і початкової освіти» (17 – 18 квітня 2018 року, м. Кам'янець-Подільський); Всеукраїнській науково-практичній конференції «Від творчого педагога до творчої дитини: гармонія партнерської взаємодії педагога з дитиною» (19 – 20 жовтня 2017 року, м. Кам'янець-Подільський); Третій науково-практичній інтернет-конференції молодих науковців та студентів «Розвиток особистості молодшого школяра: сучасні реалії та перспективи» (29 – 30 листопада 2017 року, м. Івано-Франківськ); IV Всеукраїнській студентській науковій конференції «Актуальні проблеми та перспективи розвитку сучасної освіти та науки України» (15 березня 2018 року, м. Кам'янець-Подільський); II Всеукраїнській науково-практичній конференції «Українська та іноземні мови в початкових класах: актуальні проблеми й інноваційні технології навчання» (28 березня 2018 року, м. Кам'янець-Подільський); Міжвузівській науково-практичній конференції «Особливості використання навчально-виховних технологій в освітньому процесі» (4 квітня 2018 року, м. Хмельницький); II Всеукраїнській науково-практичній конференції «Від творчого педагога до творчої дитини: гармонія партнерської взаємодії педагога з дитиною» (22 – 23 жовтня 2018 року); науковій конференції студентів і магістрантів за підсумками НДР у 2017 – 2018 навчальному році).

База дослідження: Теофіпольський заклад дошкільної освіти № 2 «Білочка» Теофіпольського району Хмельницької області.

Структура роботи. Магістерська робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел (70 найменувань). Обсяг основного тексту становить 81 сторінку.

ВИСНОВКИ

Потреба суспільства в особистості нового типу – творчо активній і вільно мислячій – постійно зростає у міру вдосконалення соціально-економічних і культурних умов нашого життя. Цю потребу можна реалізувати через заняття дизайном саме в дошкільному віці.

Тому у своїй роботі ми звернулися до цього нового на сьогодні виду діяльності – дитячого дизайну. Введення цієї діяльності в життя дітей дошкільного віку сприяє розвитку усіх сторін особистості дитини, у тому числі й розвитку образотворчості.

У ході дослідження нами була поставлена мета: визначити можливість навчання дітей старшого дошкільного віку елементам дизайну з метою розвитку дитячої образотворчості, а також розробка програми «Ми -юні дизайнери», спрямованої на розвиток образотворчості у дітей шостого року життя.

У теоретичній частині дослідження ми розглянули поняття дитячої образотворчості, його види, критерії і рівні розвитку, а також визначили сутність поняття «дитячий дизайн», його типи і види, проблему навчання цієї діяльності дітей дошкільного віку і організацію занять з дизайн-діяльності.

У експериментальній частині дослідження здійснювалася перевірка висунутої нами гіпотези про те, що навчання дітей старшого дошкільного віку елементам дизайну з метою розвитку дитячої образотворчої творчості буде ефективним при дотриманні певних вимог.

На першому (констатувальному) етапі експерименту ми виявили у дітей старшої групи початковий рівень розвитку образотворчості. На другому етапі ми проводили формувальний експеримент, апробовуючи створену нами програму «Ми – юні дизайнери». Метою цього етапу був розвиток образотворчості у старших дошкільників засобом занять з дизайн-діяльності. З дітьми проводилися заняття, а паралельно велася робота з батьками (проводилися консультації щодо організації занять з дитячого дизайну

будинку, а також пояснювалася важливість виконання дітьми домашніх завдань і необхідність збереження робіт дітей цілими).

Після закінчення формувального експерименту, ми провели контрольний експеримент, метою якого було: виявити підсумковий рівень розвитку образотворчості у дітей. Результат експерименту показав серйозний прогрес в розвитку рівня самостійності дітей при виконанні завдань, роботи дітей стали оригінальнішими і цікавішими, підвищився інтерес до образотворчої діяльності, а до занять з дизайну особливо, діти стали використовувати свої навички вдома та в садку в інших видах діяльності.

Таким чином, результати експерименту підтверджують, що старші дошкільники, маючи досвід образотворчої діяльності, стають хорошими дизайнерами, а в результаті занять цією діяльністю підвищується образотворчість. У живому спілкуванні з мистецтвом вони навчаються створювати і використовувати в оформленні одягу і кімнат аранжування з природних і штучних матеріалів, допомагаючи один одному, за допомогою педагога, вони облаштовують побутові та святкові інтер'єри.

Отже, формування образотворчих здібностей старших дошкільників під час дизайнерської діяльності буде ефективним при дотриманні наступних вимог: цикл занять повинен будуватись послідовно і включати різні види дизайнерської діяльності, такі як: графічний дизайн, фітодизайн, аранжування, моделювання одягу, декоративно-просторовий дизайн; донесення до дітей сенсу і значення дизайн-діяльності, її практичної спрямованості; практичного використання продуктів дитячої дизайн-діяльності в дитячому садку. організації сприйняття дітьми зразків дизайн мистецтва; організації взаємодії ЗДО з сім'єю (завдання додому, пояснюючи батькам важливість занять будинку, консультації для батьків); наявність необхідного матеріального оснащення занять з дитячого дизайну (папір різної фактури, різний покидьковий матеріал, тканини, фарби, кольоровий картон різного формату тощо).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антонович Є. А., Васишин Я. В., Шпільник В. А. Російсько-український словник-довідник з інженерної графіки, дизайну та архітектури. Львів : Світ, 2001. 240 с.
2. Аристова Л. Естетичне ставлення до мистецтва: теоретичні підходи // Мистецтво і освіта. 2007. № 3. С. 8.
3. Аронов В. Р. Дизайн и искусство. Актуальные проблемы технической эстетики. Москва : Знания, 1984. 64 с.
4. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція) // Дошкільне виховання. 2012. № 7. С. 4–19.
5. Білан О. І. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля» / за заг. ред. О. В. Низковської. 256 с.
6. Богоявленская Д. Б. Психология творческих способностей. Москва, 2002.
7. Бойчук А. В. Пространство дизайна. Харків : Нове слово, 2013. 367 с. : ил.
8. Вильямс Р. Дизайн для НЕдизайнеров. Санкт-Петербург : Символ-Плюс, 2008. 192 с.
9. Выготский Л. С. Воображение и творчество в детском возрасте. Психологический очерк. 3-е изд. Москва : Просвещение, 1991. 94 с.
10. Вовчик-Блакитна М. В. Естетичне виховання дошкільника. Метод. розробка на допомогу завідуючій дит. садком в роботі з батьками. Київ, 1960. 16 с.
11. Вороніна М. До проблеми розвитку творчого потенціалу майбутніх дизайнерів // Вища школа. 2014. № 7. С. 95–104.
12. Вороніна М. Обґрунтування педагогічних умов розвитку творчих здібностей майбутніх дизайнерів одягу // Вища школа. 2017. № 10. С. 51–59.
13. Гаврилюк Р. М. Практична складова підготовки майбутніх дизайнерів // Мистецтво та освіта. 2017. № 4. С. 45–51.

14. Григорьева Г. Г. Изобразительная деятельность дошкольников : учеб. пособие для студ. сред. пед. учеб. заведений. 2-е изд., испр. Москва : Академия, 1998. 272 с.
15. Григорьева Г. Г. Развитие дошкольника в изобразительной деятельности : учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений. Москва : Академия, 1999. 344 с.
16. Демчик К. І. Основи образотворчого мистецтва з методикою керівництва зображувальною діяльністю дітей : навч.-метод. посіб. для студ. пед. факультету напряму підготовки 6.010101 «Дошкільна освіта». Кам'янець-Подільський, 2009. 128 с., іл.
17. Дизайн / Под ред. Г.Б.Минервина и В.Т.Шимко. Москва : Архитектура-С, 2004. 288 с.
18. Дизайн и дети : методические рекомендации / Авт.-сост. Л.А. Ляпина. Москва : ТЦ Сфера, 2006. 96 с.
19. Дитина : освітня програма для дітей від двох до семи років / наук. кер. Проекту В. О. Огнев'юк ; авт. кол. : Г. В. Беленька, О. Л. Богініч, Н. І. Богданець-Білоskalенко та ін. ; наук. ред. : Г. В. Беленька, М. А. Машовець ; Мін. осв. і науки України, Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2016. 304 с.
20. Дошкільна освіта : словник-довідник : понад 1000 термінів, понять та назв / упор. К. Л. Крутій, О. О. Фунтікова. Запоріжжя : «ЛПКС» ЛТД, 2010. 324 с.
21. Дронова О. О. Зображувальна діяльність як середовище і фактор розвитку творчої особистості в дошкільному дитинстві // Розвиток творчої особистості в системі дошкільної освіти.: М-ли Всеукр. наук.-прак. семінару. Слов'янськ: СДПУ, 2003. С. 120–122.
22. Езикеева В. А. Художественное воспитание средствами изобразительного искусства. Художественное воспитание в детском саду. Москва : Учпедгиз, 1957.

- 23.Ильясова Н. И., Довлетярова Э. А. Современный ландшафтный дизайн : учебное пособие. Москва : Просвещение, 2008. 113 с.
- 24.Івершинь А.Г., Бостан К.Л. Формування художнього образу в старших дошкільників у процесі дизайн-діяльності. URL: http://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/doc/2010/8_2010/17.pdf. Назва з екрану (дата звернення: 5.11.2017).
- 25.Калуська Л. В. Навчально-методичний посібник «Соняшник» до комплексної програми розвитку, навчання і виховання дітей дошкільного віку «Соняшник». Тернопіль : Мандрівець, 2014. 200 с.
- 26.Катханова Ю. Ф. Дизайн : учебное пособие для младших школьников. ВЛАДОС, 1994. 48 с.
- 27.Кириченко Н. Т., Науменко Т. І. Виховує мистецтво. Активізація творчості дошкільників засобами мистецтва : метод. посібник. Київ : ІЗМН, 1998. 100 с.
- 28.Комарова Т.С. Детское изобразительное творчество: что под этим следует понимать? // Дошкольное воспитание. 2005. № 2. С. 8–10.
- 29.Комарова Т.С. Изобразительная деятельность в детском саду. Обучение и творчество. Москва : Педагогика, 1990. 144 с., ил.
- 30.Конишева Н. М. Дизайнерська освіта у початковій школі // Початкова школа. 2006. № 5. С. 26–30.
- 31.Котляр В. П. Основи образотворчого мистецтва і методика художнього виховання дітей : навч. посібник. Київ : Кондор, 2006. 200 с.
- 32.Криволапов М., Мадзігон В. Дизайн і технології в системі неперервної освіти // Пластичне мистецтво. 2002. № 1. С. 31–32.
- 33.Кузнецова О.В. Ознакомление с техникой дизайна как одно из условий развития творчества дошкольников. URL: http://festival.1september.ru/index.php?numb_artic=419196. Назва з екрану. (дата звернення: 24.09.2017).
- 34.Ланіна І. В., Кучеєва Н. В. Образотворче мистецтво для дошкільнят (5–6 роки). Харків : Ранок, 2012. 128 с.

- 35.Ликова І. О. Програма художнього виховання, навчання й розвитку дітей 2 – 6 років «Кольорові долоньки». Харків : Веста : Ранок, 2007. 128 с.
- 36.Методика обучения изобразительной деятельности и конструированию: Учеб. пособие для учащихся пед. уч-щ по спец. 03.08 «Дошкольное воспитание» / Т.С. Комарова, Н.П. Сакулина, Н.Б. Халезова и др.; Под ред. Т.С. Комаровой. 3-е изд., дораб. Москва : Просвещение, 1991. 256 с., ил.
- 37.Мухина В. С. Изобразительная деятельность ребенка как форма усвоения социального опыта. Москва : Просвещение, 1981. 240 с.
- 38.Нейтман Д. С. Вступ до мистецтва Київ : Мистецтво, 1994. 342 с.
- 39.Нелюба А. М. Словник образотворчого мистецтва. Харків, 1996. 167 с.
- 40.Неменский Б. М. Мудрость красоты. О проблемах эстетического воспитания. Москва : Просвещение, 1981. 190 с.
- 41.Організація конструювання з дошкільниками. URL: <http://zhuravlyk.uz.ua/organizaciya-zhittyediyalnosti-ditej-v-dnz/kreativnij-rozvitok/konstruktivna-diyalnist/>. Назва з екрану. (дата звернення 10.09.2018 р.).
- 42.Освітня програма «Впевнений старт» для дітей старшого дошкільного віку / Н. В. Гавриш, Т. В. Панасюк, Т. О. Піроженко та ін. ; за заг. наук. ред. Т. О. Піроженко. Київ : Українська академія дитинства, 2017. 80 с.
- 43.Основи дизайну : підруч. для 10 кл. загальноосвіт. навч. закл. (профільний рівень) / В.В. Вдовченко, Т.О. Божко, А.С. Сімонік та ін. Київ : Педагогічна думка, 2010. 304 с. (іл.).
- 44.Павелків Р. В., Цигипало О. П. Дитяча психологія : навч. посіб. Київ : Академ-видав, 2008. 432 с.
- 45.Пантелеев Г. Детский дизайн. // Дошкольное воспитание. 2006. № 5. С. 26–30.
- 46.Пантелеев Г. Детский дизайн. Москва : Карапуз-Дидактика, 2006. 192 с., ил.

- 47.Пантелеев Г. О детском дизайне // Дошкольное воспитание. 1997. № 11. С. 55–60.
- 48.Пантелеева Л. В. Музей и дети. Москва : Карапуз, 2000. 256 с.
- 49.Парамонова Л. А. Теория и методика творческого конструирования в детском саду : уч. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений. Москва : Академия, 2002. 192 с.
- 50.Парамонова Т. Лоскутный стиль. // Обруч: образование, ребенок, ученик. 2006. № 3. С. 34–36.
- 51.Пасічний А.М. Образотворче мистецтво. Словник-довідник. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2008. 216 с.
- 52.Поніманська Т. Дошкільна педагогіка : підручник. 3-тє вид., випр. Київ : Академвидав, 2015. 448 с.
- 53.Програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у світі» (нова редакція). У 2 ч. / О. П. Аксьонова, А. М. Аніщук, Л. В. Артемова та ін.; наук. кер. О. Л. Кононко. Київ : МЦФЕР-Україна, 2014. Ч. II : Від трьох до шести (семи) років. 452 с.
- 54.Програма розвитку дітей старшого дошкільного віку «Впевнений старт» / авт. кол. : О. О. Андрієтті, О. П. Голубович та ін. Тернопіль : Мандрівець, 2012. 104 с.
- 55.Ребёнок в мире культуры. / Под ред. д.п.н., проф. Р. М. Чумичёвой. Ставрополь : Ставрополь сервис-школа, 1998. 558 с.
- 56.Роменец В. А. Психологія творчості : навч. посібник. Київ : Либідь. 2001. 288 с.
- 57.Рябчун А. Особистісні характеристики інтересу дитини старшого дошкільного віку до художньо-перетворювальної (дизайнерської) діяльності. // Збірник наукових статей студентів спеціальності «Дошкільна освіта» / за заг. ред. проф. О. Л. Кононко. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2016. 243 с.

58. Соняшникова палітра : орієнтовне календарно-тематичне планування різних видів образотворчої діяльності дітей дошкільного віку / за заг. ред. Л. Калуської. Тернопіль : Мандрівець, 2016. 168 с.
59. Сухорукова Г. В., Дронова О. О., Голота Н. М., Янцур Л. А. Образотворче мистецтво з методикою викладання в дошкільному навчальному закладі : підручник. За заг. ред. Г. В. Сухорукової. Київ : Слово, 2010. 376 с. : іл..
60. Теория и методика изобразительной деятельности в детском саду : учеб. пособие для студ. пед. ин-тов по спец. № 2110 «Педагогика и психология (дошк.)» / В. Б. Косминская, Е. И. Васильева, Р. Г. Казакова и др. 2-е изд., перераб и доп. Москва : Просвещение, 1985. 255 с.
61. Формування художньо-продуктивної компетенції дітей дошкільного віку : методичний посібник / упоряд. Т. М. Корж, М. Д. Нельзіна, А. М. Батуринець ; КВНЗ КОР «Академія неперервної освіти». Біла Церква : КВНЗ КОР «Академія неперервної освіти», 2016. 113 с.
62. Цюпак І. М. Конструювання як складова дитячого дизайну // Базова програма «Я у світі»: методичні рекомендації для вихователів ДНЗ / упоряд. О. Б. Полєвікова. Харків : Основа, 2010. 335 [2]с. – (Серія «Дошкільний навчальний заклад. Вихователю»).
63. Швайко Г. С. Совет педагогов. Детский дизайн на занятиях по изобразительной деятельности // Ребенок в детском саду. 2004. № 1. С. 24–29.
64. Широкова С. Ландшафтный дизайн в ДОУ. // Обруч: образование, ребенок, ученик. 2006. № 4. С. 46.
65. Шульга Л. М. Барвіста радість. Розвиток творчих здібностей дітей дошкільного віку на заняттях із малювання. Запоріжжя : «ЛПКС» ЛТД, 2007. 280 с., іл.
66. Ярыгина А. Графический дизайн. // Дошкольное воспитание. 2005. № 2. С. 35–41.

- 67.Ярыгина А. Дети и графическая сценография. // Дошкольное воспитание. 2005. № 11. С. 24–30.
- 68.Ярыгина А. Дети и дизайн: фитодизайн, флористика, аранжировки из природных материалов. // Дошкольное воспитание. 2006. № 2. С. 65–71.
- 69.Эстетическое воспитание в детском саду / под ред. Н. А. Ветлугиной. Москва : Просвещение, 1985. 207 с.
- 70.Эстетическое воспитание и развитие детей дошкольного возраста. / под ред. Дубровской Е.А., Козловой С.А. Москва, 2002.